bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

NIEUWSBRIEF EVANGELIE LEVENSNABIJ

www.evangelielevensnabij.be

- Driemaandelijks contactblad 37ste jaargang nr. 4 (oktober – november – december 2025)
- Afgiftekantoor: 9030 Mariakerke MAIL.
- Evangelie Levensnabij Rekeningnummer IBAN-nr. BE45 9795 3507 0189
- Contactadres redactieverantwoordelijke: Bart Pieters, Begijnhof 34, 8500 Kortrijk.
bart.pieters@skynet.be - 056 21 47 12
- Website: www.evangelielevensnabij.be

--- INHOUD ---

Blz. 2	Redactioneel
Blz. 2	Dreiging en hoop voor deze aarde
Blz. 3	Is er hoop voor onze aarde?
Blz. 5	Mensen in armoede zijn geen profiteurs, Ides Nicaise
Blz. 6	Over FairFin
Blz. 6	Jeremiade
Blz. 7	De kerstverhalen
Blz. 10	Wij bouwen een nieuwe wereld
Blz. 11	Paus Leo XIV en de volksbewegingen
Blz. 13	Klein verhaal
Blz. 13	Grootouder voor de vrede
Blz. 14	Kortzichtigheid
Blz. 15	De kracht van symbolen
Blz. 16	Over antisemitisme en de hypocrisie van de zionistische staat
Blz. 20	De Verenigde staten als waarschuwing
Blz. 21	De kracht om nee te zeggen
Blz. 23	Rustpunt: om aan armen het goede nieuws te brengen

BEZIELD VERBAND

1. Redactioneel - Met de beste wensen voor 2026

De voorbije jaren was het pessimisme troef. Mensen raakten ervan overtuigd dat hun kinderen en kleinkinderen het minder goed zouden hebben dan zijzelf. Maar is dat wel zo?

‘Minder goed’ betekent voor velen: minder rijk en minder comfort. Dat hoeft echter niet noodzakelijk ‘minder gelukkig’ te betekenen. Een soberder levensstijl kan gerust gepaard gaan met een grotere kwaliteit aan leven.

En er is meer. Deze Nieuwsbrief begint met het artikel ‘Dreiging en hoop’ van Ignace D’hert. Hij heeft het over “een sfeer van dreiging die over onze wereld hangt. De crisissen stapelen zich op.” Maar dan: *“De hele geschiedenis door en in alle godsdiensten zijn er mensen die zaadjes van vrede en zorg rondstrooien. Jezus was zo iemand. Er ging een spirituele kracht van hem uit, een kracht die hem dreef naar arme en kwetsbare mensen, naar zondaars en tollenaars. Zijn boodschap heeft geen mensenlevens gekost, hij heeft geen gewapend verzet gepreekt. Ook geen slaafse onderdanigheid. Hij heeft een andere weerbaarheid getoond. Een radicaal alternatief. In het spoor van de profeten voor hem. Hij gelooft tegen alles in dat een nieuwe wereld mogelijk is. Misschien alleen maar op kleine schaal. Uitermate fragiel, maar een heel andere wereld.”*

Een andere wereld dicht bij huis dus. Maar is er in 2026 ook hoop ten aanzien van de grote wereldproblemen waar we vandaag mee af te rekenen hebben? Daarover gaat het in ‘Is er hoop voor onze aarde?’.

De redactieploeg wenst je een hoopvol én moedig 2026 toe.

2. Dreiging en hoop voor deze aarde

We worden op onze dagen geconfronteerd met een sfeer van dreiging die over onze wereld hangt. De crisissen stapelen zich op: in de kerk, in de zorgsector, in de politiek, in het gevangeniswezen, in de landbouw, in het klimaat, in de oorlogen die steeds meer onze kant opschuiven. Het zijn zoveel zaken die een gevoel van onbehagen en vooral van machteloosheid met zich mee brengen.

Het onbehagen

Wat kan het vandaag nog betekenen dat het rijk Gods nabij is zoals Jezus het aankondigt? Vandaag zou je eerder denken dat het ver weg is, dat rijk van God. Zelfs de indrukwekkende ontwikkelingen op wetenschappelijk gebied – denk maar aan de evoluties in de medische sector, de zorg voor het klimaat, de technologische ontwikkelingen en nu ook nog de artificiële intelligentie: ze kunnen het onbehagen niet weg nemen. Integendeel. Het lijkt ons vooral onrust in te boezemen.

Het rijk Gods

Biedt het evangelie nog hoop? Of is het enkel een schrale troost voor wie nog droomt van een betere wereld? Wat heeft Jezus uiteindelijk bereikt? Hij heeft hier en daar mensen geholpen. Dat is waar. Maar wat betekent het in de tijd waarin hij leefde? Het land bezet door de Romeinen. Mensen aan hun lot overgelaten door de priesterkaste. Armen en weduwen die als het vuil van de straat worden behandeld. En dan zegt deze man: het rijk Gods is nabij. Hij kan onmogelijk geloofd hebben dat er zich plots een fundamentele kentering zou voordoen. Hij heeft aan den lijve het tegendeel ondervonden. En toch blijft hij zeggen: het rijk Gods is nabij.

De woestijn
Misschien is de woestijn zijn leerschool geweest, zoals het voor zoveel anderen het geval is geweest. De woestijn is de plaats waar mensen JHWH hebben leren kennen. Waar Jezus zijn God heeft leren kennen. Het is een ontdekking die ook symbolisch wordt uitgebeeld in de tempel waar ze JHWH vereerden.

De lege troon
In de tempel stond een kist met daarop twee engelen die met hun vleugels een soort troon vormen. Een troon die leeg is. Het is de plaats waar de aanwezigheid van JHWH vermoed wordt. Het is een teken dat mensen de aanwezigheid van God niet kunnen claimen. Daarmee wordt de vraag open gehouden: waar is nu onze God?!

De weg
En toch is de deze kist dé plaats van de aanwezigheid van JHWH. De ark van het verbond bevat namelijk voorwerpen die verwijzen naar zijn aanwezigheid. Dat zijn de stenen tafels met de woorden van het leven die Mozes ontving, de kruik vol manna en de staf van Aäron. Het zijn symbolen die de aanwezigheid van JHWH betekenen. Ze verwijzen ondubbelzinnig naar de tocht door de woestijn. En dat is een tocht van inzet en zorg voor elkaar. Een weg van bevrijding uit elk slavenhuis.

Het alternatief
Is het met het rijk Gods ook zo gesteld. Wie weet? De hele geschiedenis door en in alle godsdiensten zijn er mensen die zaadjes van vrede en zorg rondstrooien. Jezus was zo iemand. Er ging een spirituele kracht van hem uit, een kracht die hem dreef naar arme en kwetsbare mensen, naar zondaars en tollenaars. Zijn boodschap heeft geen mensenlevens gekost, hij heeft geen gewapend verzet gepreekt. Ook geen slaafse onderdanigheid. Hij heeft een andere weerbaarheid getoond. Een radicaal alternatief. In het spoor van de profeten voor hem. Hij gelooft tegen alles in dat een nieuwe wereld mogelijk is. Misschien alleen maar op kleine schaal. Uitermate fragiel, maar een heel andere wereld.

Ignace D'hert

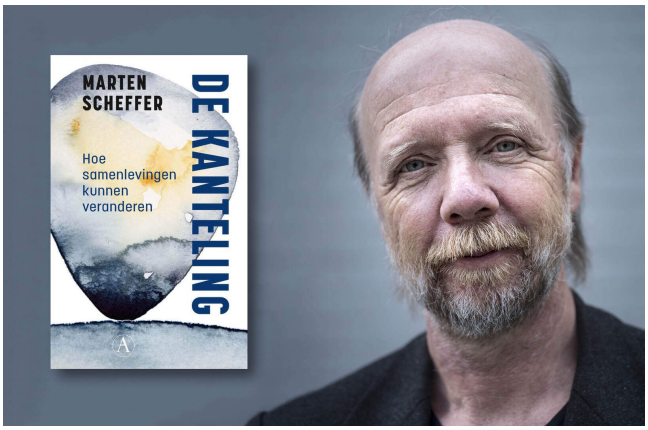
3. Is er hoop voor onze aarde?

Hannah Ritchie, Schots datawetenschapper, ziet een optimistisch verhaal. (1) Zo is de voortschrijdende klimaatverstoring geen fataliteit. Ja, klimaatverandering is een 'gigantisch probleem', samen met de productie van energie, materialen en voedsel die eraan ten grondslag ligt. "Maar dit is niet onoplosbaar. De meeste oplossingen staan al tot onze beschikking."

Zullen we dan niet meer mijnbouw nodig hebben voor elektrische wagens en zonnepanelen? Neen, overschakelen naar hernieuwbare energie zal net minder mijnbouw vergen. Doden windmolens niet veel vogels? Ja, ze doden vogels, maar veel minder dan gebouwen, auto's of pesticiden. Is kernenergie niet onveilig? Het is een van de veiligste energiebronnen die we hebben.

Jarenlang dacht ikzelf dat kernenergie in hoge mate onveilig was. En dat was het ook ten tijde van Tsjernobyl (1986) en Fukushima (2011). Ritchie voorziet echter dat de komende generaties manieren zullen ontwikkelen om grondstoffen te recycleren, en dat ze oplossingen zullen vinden voor de nucleaire restanten die ondergronds werden opgeslagen. "Zo werkt vooruitgang."

Ook Marten Scheffer, een Nederlands ecoloog, biedt uitzicht. (2). We bevinden ons momenteel op de drempel van een grootschalige kentering. Die is vergelijkbaar met de val van het Romeinse Rijk en de afschaffing van de slavernij. Het klimaat is daar één aspect van, maar ook andere evoluties zoals toenemend populisme, de almacht van sociale media, de groeiende kloof tussen arm en rijk kunnen gecanceld worden. Scheffer huldigt de stelling dat we het vermogen hebben om zelf te bepalen waar we op uitkomen. Hij bepleit systemische veranderingen zoals: vegetarisme als morele standaard, een

algemeen verbod op reclame, een universeel basisinkomen. Kleinere verstoringen tillen het systeem langzaam maar zeker over het cruciale kantelpunt. Waarbij elke persoon die stopt met vlees te eten, een verschuiving teweeg brengt in ons consumptiepatroon. Iedereen kan dus een steentje bijdragen. En als dat kritiek punt eenmaal bereikt is, kan een kanteling zich razendsnel voltrekken.

Volgens zijn recensent Wim Vanrie dreigt de boodschap van Scheffer om te slaan in polarisatie (3): “Dit lijkt wel op een kosmische strijd tussen goede en kwade krachten waarin we allemaal verwikkeld zijn, en waarin iedereen partij moet kiezen. Voor wie Scheffers visie deelt, kan het boek een stimulans zijn om de koe bij de horens te vatten. Wie daarentegen een andere waardenschaal bezit, zal zich vooral gedemoniseerd voelen. Misschien is dat Scheffers bedoeling, maar of zo ’n perspectief hoop kan bieden, is de vraag.”

En zo belanden we weer bij onze uitgangsvraag: is er hoop voor 2026? Ongetwijfeld op kleine schaal. Daar volstaat ‘de kleine goedheid’. Maar voor onze planeet? Hannah Ritchie ziet perspectief in de technologische vooruitgang. Marten Scheffer in ieders persoonlijk consequent gedrag dat moet leiden tot een radicale omslag. Een beetje in de lijn van Jezus’ verwachting van het komende rijk Gods waarmee hij, met zijn praxis, zelf een begin heeft gemaakt.

Maar we mogen ook een politiek gerichte ommezwaai niet afschrijven. Zo stelde de Spaanse premier Pedro Sánchez onlangs een tienpuntenplan tegen de klimaatcrisis voor. Hij wil een drastisch milieubeleid voeren: “Als we onze kinderen geen Spanje willen nalaten dat grijs is door vuur en vlammen, of een Spanje dat bruin is van overstromingen, dan hebben we een Spanje nodig dat groener is.” Op de klimaattop in Belém herhaalde hij zijn standpunt. Zijn regering heeft een strategisch kader vastgelegd om tegen 2050 de economie volledig los te koppelen van fossiele brandstoffen en alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen te halen. Hij stelde zijn klimaatstrategie op in samenwerking met wetenschappers, het maatschappelijk middenveld en bedrijven. Hiermee creëerde hij een belangrijke sociale basis. (4) Hoeft het gezegd dat onze eigen regeringen daar (nog) ver vanaf staan?

De encycliek ‘Laudato Si’ wacht op implementatie. Wellicht moeten we onze hoop stellen op een combinatie van alle drie: technologische vooruitgang, persoonlijk gedrag én politieke druk. Dit geldt niet alleen voor het klimaat, maar ook voor de vreedzame oplossing van conflicten en voor de armoedebestrijding. Waarbij elk van ons doet wat binnen de eigen mogelijkheden en capaciteiten ligt. Doen wat je kan, zonder kramp. Elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Omdat hij aansluit bij de praxis van Jezus van Nazareth legt Ignace D’hert, in ‘Dreiging en hoop’, de nadruk op het persoonlijk gedrag.

Laten we intussen niet vergeten ook nog te genieten van het vele mooie dat dit leven biedt.

Rob

(1) Hannah Ritchie, Nog niet te laat, Balans, 2025, oorspronkelijke titel: ‘Clearing the air’
(2) Marten Scheffer, De kanteling. Hoe samenlevingen kunnen veranderen, Athenaeum, 2025
(3) Wim Vanrie, Een goed antropoceen, is dat voor iedereen?, De Standaard der Letteren, 11 oktober 2025, blz. 8
(4) Corry Hancké, Spanje wil een voortrekker zijn in het klimaatbeleid, De Standaard, 13 november 2025, blz. 16

4. Mensen in armoede zijn geen profiteurs

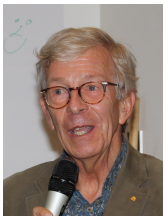
Natuurlijk niet, zo beschaafd zijn we wel dat dit soort uitspraken niet in ons taalgebruik voorkomen. Maar het zit veel subtieler. Als we het hebben over de stopzetting van de werkloosheidsuitkeringen na 1 à 2 jaar, dan hoor je al gauw dat het wel nodig is een grens te trekken omdat heel wat werklozen er de kantjes van af lopen. En als we een bedelaar voorbijlopen hoor je wel eens dat je nooit weet waarvoor die het geld zal gebruiken. Ook de slogan dat België toch niet het OCMW van de wereld kan spelen zal door velen beaamd worden. En de bedenking dat allochtone ouders ten minste meer moeite zouden kunnen doen om met hun kinderen Nederlands te praten wordt er gemakkelijk uit geflapt.

Zonder dat we het goed beseffen sluipt in onze cultuur en ons taalgebruik een giftige veralgemenende ondertoon binnen, gevoed door extreemrechtse politici en sociale media. Adela Cortina, hoogleraar-emerita politieke filosofie aan de universiteit van Valencia heeft er een term voor bedacht: 'aporofobie' – in het Nederlands 'armenfobie' (of armenhaat) – naar analogie met xenofobie (of vreemdelingenhaat). Het is van alle tijden, het broedt ergens in ons brein, maar vooral wanneer een samenleving onder spanning komt te staan (zoals nu door oorlogen, klimaatverandering enzovoort) gaan we meer beroep doen op de wederkerigheid tussen de leden ('voor wat hoort wat'). Mensen in armoede vragen veel hulp, hebben weinig 'wederkerig' te bieden en worden daarom gemakkelijker uitgesloten, vanuit een collectieve reflex van zelfbehoud.

Het meest extreme voorbeeld hiervan is het Trumpisme: in zijn discours associeert President Trump bv. ongegeneerd 'de' (vooral Venezolaanse) immigranten in de VS al jaren met drugscriminelen – en zie, dit legitimeert nu massale deportaties. Maar het gaat verder. Hij schaft alle officiële humanitaire hulp van USAID af, de basis-gezondheidsverzekering Obamacare, het gelijkekansenbeleid in het onderwijs, en elke vorm van diversiteitsbeleid op de arbeidsmarkt.

Het discours van onze regering is veel beschaafder dan dat van de VS, maar haar beleid vertoont toch bepaalde gelijkenissen. De groepen die het hardst worden aangepakt in de besparingen zijn ongetwijfeld de langdurig werklozen en de asielzoekers. Maar ook migranten moeten het ontgelden. Er wordt in de pers een (onuitgesproken) verband gelegd tussen de stopzetting van de uitkeringen voor langdurig werklozen en de vaststelling in de supernota van De Wever dat 6 op 10 werklozen een migratieachtergrond zou hebben.

Van de langdurig werklozen weten we dat minstens 40% al in armoede leefde vóór de genomen maatregelen; van de niet-EU migranten ongeveer de helft; en we kunnen verwachten dat die armoedepercentages een opwaartse sprong zullen maken. Immers, het gaat slecht met de arbeidsmarkt en veel langdurig werklozen kampen met meervoudige obstakels in hun zoektocht naar werk. Met een bijkomend inkomensverlies wordt die zoektocht er beslist niet makkelijker op. Asielzoekers zullen het materieel nog veel moeilijker krijgen dan vroeger: langer in overbevolkte asielcentra verblijven, moeten betalen voor povere opvang van zodra zij iets kunnen verdienen, en haast geen mogelijkheid meer hebben om hun gezin te herenigen. Zelfs de federale toelage voor de winteropvang van daklozen werd geschrapt.

Alleen hogere morele waarden bieden volgens Adela Cortina tegen dit sociale verval het nodige weerwerk. Je vindt die bij sommige filosofen, maar bij uitstek in de Joods-Christelijke en Islamitische traditie van zorg voor de armen, omdat Jahwe / God / Allah het altijd voor hen opneemt. De keuze van Jezus voor de armsten loopt als een rode draad door de evangelies. Meer dan ooit wordt dit een 'lichtend pad' voor wie zich oprecht sociaal of politiek wil inzetten.

Ides Nicaise

Hoogleraar-emeritus Onderwijs en Samenleving bij de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen (KU Leuven) ; voorzitter Interfederaal Steunpunt Armoedebestrijding ; Voorzitter ATD Vierde Wereld Vlaanderen.

5. Over FairFin

“Worstel jij ook met een vraag over het financiële systeem?
Stuur ons een mail via info@fairfin.be. In elke nieuwsbrief beantwoorden we één vraag van onze lezers.”

FairFin streeft naar een wereld waarin mens en planeet voorop staan. Geld speelt daarin een grote rol. Een nieuw financieel systeem dat transparant, rechtvaardig en democratisch is, kan een hefboom zijn voor een sociale en duurzame wereld.

Om dat waar te maken werken we op drie fronten:

1. Mensen organiseren om druk te zetten op financiële spelers, opdat zij hun investeringen aanpassen.

2. Ondersteuning van allerlei initiatieven die vandaag al tonen dat het anders kan.

3. Bouwen aan een breed draagvlak voor publieke regulering van het financieel systeem.

6. Jeremiade

We waren er bijna geraakt. Terwijl ik dit schrijf is het net december. Sinterklaas komt bijna en we waren er bijna geraakt zonder idiote debatten te voeren over hoe zwart van het roet zwarte piet nu wel kon en mocht zijn. En of mijn kinderen nog even veel konden genieten van het sinterklaasfeest als we dat een minibeetje aanpasten zodat ook andere kinderen er alleen maar goeie herinneringen konden uithalen. Ja dus, kinderen kunnen dat, volwassenen blijkbaar minder.

Soit, we waren er bijna zonder idioot, groot maatschappelijk debat. Maar net niet dus, op de valreep werd ik overspoeld door vragen over een dringende, fundamentele kwestie. Niet over zwarte piet dit keer, maar over de kerststal. Meer specifiek de Brusselse kerststal met ‘stoffen lappendekenachtige, aanzichtloze gezichten’ in plaats van herkenbare menselijke gelaatstrekken.

Ik moest als actieve christen natuurlijk een duidelijke mening hebben hierover. Dat ik het energieverlies vond was niet voldoende. Ook de rest van de mening beviel niet bij iedereen. Het lijkt me in onze samenleving het recht en de kracht van een kunstenaar om symbolen te herinterpreteren. Uiteraard hoeft niemand het mooi of geslaagd te vinden, maar het mag wel én het test net onze lange tenen over hoe we hier op reageren. Durven we de denkoefening van de kunstenaar mee aan gaan of schieten we in de kramp?

Maar de grote vraag zit veel dieper. De golf van verontwaardiging toont een hedendaagse hang naar veiligheid, herkenbaarheid én traditie. Die is natuurlijk eigen aan de mens, zeker in onzekere tijden. Maar verontwaardiging is de verkeerde strijd. Tradities verdwijnen niet omdat ze eens uitgedaagd worden. Tradities verdwijnen als ze zin- of betekenisloos worden. De kerststal is niet betekenisloos. Een

dakloos gezin uit het Midden-Oosten dat probeert veiligheid te vinden, is relevanter dan ooit.

Voor mij is het duidelijk. Religie of zingeving die alleen veiligheid en traditie biedt, is gedoemd om zinloos te worden. Dat is het geloof van een 8-jarige. En van 8-jarigen is het normaal dat ze schrikken als een traditie ook maar een symbool blijkt te zijn.

Het is iets anders dat ons geloof echt prikkelend maakt. Het daagt uit, het probeert iedere dag een lat te leggen waar we over proberen te klauteren. Het is mild voor falen en nodigt uit om dezelfde mildheid te ontplooien. Het is liefde in de puurste zin voor elke medemens . Een liefde die niet afhangt van een meer of minder geslaagde interpretatie van de kerststal.

Durven we de echte verontwaardiging die past bij onze tradities toelaten? Van een wereld waarin de goddelijke liefde voor ieder mens steeds minder plaats krijgt. Dat zou pas echt van respect getuigen voor onze normen en waarden.

Jeremie Vaneeckhout

7. De kerstverhalen

Het is weer Kerstmis. De kersstal wordt van zolder gehaald. Dit is een tijd van vertedering, lichtjes en familiebijeenkomsten. Maar dan bekruipt ons de twijfel: wat doen we in deze dagen met die kerstromantiek? Gaat het in wezen niet om iets totaal anders?

Peter Schmidt wijst ons de weg. Sinds enige tijd bestaat ‘Adem-tocht’, christelijke spiritualiteitsbeweging voor 60-plussers. Maandelijks komen die in gans Vlaanderen in gespreksgroepen bijeen om mekaar te ontmoeten rond verschillende thema’s (1). Schmidt schreef ervoor een verhelderende uiteenzetting onder de titel ‘De kerstverhalen: wat is daar nu van aan?’ (2). Het is een exegetische benadering. Niet onbelangrijk, want precies in die kerstverhalen ligt de oorsprong van ons christelijk Kerstmis.

Hij leidt ons naar de **oorspronkelijke bedoeling** van de teksten zelf. We vinden kerstverhalen bij Matteüs en Lucas, niet in de andere evangelies. Geen van beide evangelisten ging uit van persoonlijke herinneringen of getuigenissen. Zij voegden een inleiding toe aan het boek van Marcus, een belangrijke basis voor hun evangelie. Ze schreven die al 70, 80 jaar na Jezus’ jeugd. Maar toen circuleerden er geen bruikbare herinneringen meer over Jezus’ kinderjaren. De eerste kerk had weinig of geen biografische belangstelling: Jezus’ openbaar optreden en het passie- en paasgebeuren is het enige dat haar belangstelling wegdraagt.

Ook over de afkomst, geboorte en jeugdjaren van vele grote figuren uit de Oudheid wist men vaak niets meer met zekerheid. Dit is ook het geval met Bijbelse figuren. Wat je wél vaak in de Oudheid tegenkomt, is een verhaal dat op een of andere wijze de lezer moest overtuigen dat de belangrijkheid van deze persoon 'in de sterren geschreven' stond. Het heeft geleid tot het genre van de geboortelegende.

De jood Matteüs en de Griek Lucas staan vast in het geloof dat Jezus de Messias en Heer is. Allebei zijn beslagen in de oude Bijbel, en gaan ervan uit dat in Jezus de Schriften vervuld zijn. Ze kennen dan ook al van bij de aanvang van hun werk aan Jezus alle mogelijke titels toe die het Oude Testament voor de komende koning voorzag. Al die titels zijn intussen verdronken in de emotionele sfeer van onze kerstvieringen: zoon van David, Messias, uit de heilige Geest, redder, Heer, zoon van God, en nog veel meer: we letten er niet eens op. Maar ze zijn wel essentieel om de bedoeling van de evangelisten te verstaan.

Het als koning en Heer verkondigen van iemand die door de tempeloverheid verworpen en door de Romeinse landvoogd gekruisigd was, betekende in die tijd een quasi onoverkomelijke moeilijkheid. Daarom willen de evangelisten meteen waarschuwen: "Vergis je niet, beste lezer, ondanks zijn schandelijke dood is Jezus wel degelijk de door de Schriften verwachte en door God gezonden Messias en Heer." Het geloof in de verrijzenis was van die overtuiging de hoeksteen. Daarom moeten ook de kindsheidsverhalen vanuit Pasen verstaan worden.

Daarop bekijkt Peter Schmidt de beide kerstverhalen van dichterbij. Bij Matteüs de geboorte van Jezus, de kindermoord, de vlucht naar Egypte en de drie wijzen. Bij Lucas de volkstelling en het geboorteverhaal, de opdracht en de vinding van Jezus in de tempel. En tenslotte Jezus' stamboom in beide evangelies. We kunnen maar aanraden het volledige artikel in het tijdschrift van Adem-tocht te lezen. Hieronder zullen we ons beperken tot de passages waarin we een link ontdekken met de tijd waarin we thans leven. Want, net als gans het evangelie, zijn deze verhalen een manier waarop God ons thans aanspreekt.

Jezus zou, volgens **Matteüs**, een afstammeling van David zijn. De oude profeet Micha had immers in een heilsorakel voorspeld dat ook de definitieve heerser over Israël uit Bethlehem zou voorkomen. Zo 'n orakel moet verstaan worden als een visioen van hoop, niet als historische voorspelling. Bethlehem is niet de historische, maar de theologische geboorteplaats van Jezus. Matteüs combineert de historisch zekere herkomst van Jezus uit Nazareth met de profetische geboorteplek van de Messiaanse Zoon van David. Voor zijn joodse lezers betekende dit dat Jezus van Nazareth een bron van hoop was, Gezalfde en koning zoals eertijds David. Mag hij dat ook voor ons zijn?

Daarvan getuigen reeds de geboorteverhalen in het Matteüsevangelie. Allereerst de kindermoord en de vlucht naar Egypte. Zij willen benadrukken dat de belangrijkste gebeurtenis uit de oude geschiedenis van Israël in Jezus tot vervulling is gebracht. En dat is de bevrijding uit Egypte onder Mozes, met de verbondssluiting en de afkondiging van de Wet op de Sinaï. Heel zijn Bergrede zal Matteüs schrijven om duidelijk te maken dat Jezus de vervulling brengt van Thora en Verbond: Matteüs 5-7, met 5,17 waarmee Jezus zijn onderrichting van de Thora inzet: "Ik ben gekomen om Wet en Profeten tot vervulling te brengen". Ook wij kunnen de geboorteverhalen bij Matteüs niet anders lezen dan in samenhang met de bevrijdingsverhalen uit Exodus en met Jezus' Bergrede.

Die kindermoord in Bethlehem heeft dus niet effectief plaatsgevonden. Eigenlijk is dat goed nieuws. Maar Matteüs heeft voor zijn verhaal een verblijf in Egypte nodig: zoals de kleine Mozes wordt ook Jezus uit de klauwen van de vorst gered. Bovendien kan Matteüs nu schrijven dat Jezus ook de tocht van Israël naar het Beloofde Land heeft vervuld: "Ik heb mijn Zoon uit Egypte geroepen". Samen met het

oude godsvolk en met Jezus zijn ook wij in staat over te gaan van dood en verdrukking naar een leven in vrijheid. Als dat geen blijde boodschap is.

De drie wijzen dan. Zij vervullen de openbaring van Christen aan de heidenvolken. “Alle volken zullen de Heer hun hulde brengen” lezen we in Jesaja 60, 1-9. Matteüs heeft Perzische magiërs op het oog: zo kan hij de komst van Jezus laten vergezellen van een ster. Sterren werden courant geassocieerd met de geboorte of dood van een koning of ander personage. Maar bij Matteüs kan hier alweer vervulling van de schrift meespelen. Het orakel in Numeri 24, 17 (“Een ster komt op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israël”) werd in de joodse traditie geassocieerd met de Messias. Met de ster is dan in wezen de heerschappij van Jezus zelf bedoeld. Ook over ons eigen leven?

Matteüs volgt een onder joden populair genre: de midrasj. Een oud Bijbelverhaal wordt tot leven gebracht door elementen ervan te ‘hergebruiken’ in een actueel verhaal.

Ook **Lucas** combineert Nazareth, maar op een totaal verschillende manier. Hij schrijft een ontroerend mooi verhaal. Dat echter historisch rammelt aan alle kanten. Peter Schmidt toont dit uitgebreid aan met de volkstelling. Ook Lucas’ verhaal is een legende. Waarschijnlijk gebruikt hij die volkstelling of ‘census’ om de verhouding tussen de zichtbare wereld van Rome en de stille kracht van de Geest door het evangelie in de verf te zetten. Jezus’ woord is sterker dan de wereldse grootmacht. En de vrede die Christus brengt is van een heel andere aard dan de Pax Romana. Niet de keizer is God. En de ware vrede komt van elders. Dit doet ons mijmeren over de manier waarop iemand als Trump zichzelf momenteel als vredebrenger naar voren brengt. En hoe daartegenover ware vrede tot stand komt.

Een ander thema dat Lucas nauw aan het hart ligt is de heilige stad Jeruzalem en zijn tempel. Daar voltrekt zich in zijn visie de voltooiing van het Verbond. Zijn evangelie vangt aan in de tempel en eindigt daar ook. En het grootste deel van Jezus’ zendingstocht speelt zich bij Lucas af als zijn opgang naar Jeruzalem. In dit perspectief begrijpen we dat de kleine Jezus wordt opgedragen in de tempel en dat Lucas zijn kindsheidsevangelie laat eindigen met de vinding van de twaalfjarige in de tempel van Jeruzalem. Op die plaats maakt hij zijn verbijsterde ouders duidelijk dat hij ‘in de zaken van zijn Vader moet zijn’. Het is een prelude op de herhaalde waarschuwing van Jezus dat het Rijk Gods boven alles gaat, zelfs boven de familie.

Tenslotte toont Peter Schmidt aan dat ook de stambomen van Jezus in beide evangelies niets historisch hebben. Zij maken deel uit van theologisch zeer geladen geboortelegenden.

En hij besluit: “We kunnen maar hopen dat de emotionele warmte, de rijkdom aan vrede, familiale genegenheid, verbondenheid en uitnodiging tot solidariteit het Kerstfeest van vele mensen mag blijven inspireren. Maar even terugblikken naar de oorspronkelijke bedoeling van de evangelisten is toch nuttig, zowel om historische misverstanden op te helderen als om niet te vergeten dat ook Kerstmis zijn diepere zin uit Pasen ontvangt.”

---

(1) www.kerknet.be/organisatie/adem-tocht-vlaanderen
(2) ‘De kerstverhalen: wat is daar nu van aan? Matteüs (1)-2 en Lucas (1)-2’, Adem-tocht, november-december 2024- januari 2025, p.12-18

8. Wij bouwen een nieuwe wereld

We zijn allemaal voor een betere wereld. Het evangelisch begrip ‘rijk Gods’ is daar nauw mee verwant. Met de oorlogen in Palestina en Oekraïne is de verontwaardiging om de gruwel ervan doorgedrongen tot in alle lagen van de bevolking. Maar misschien nog meer het gevoel van machteloosheid. Zullen onze kinderen en kleinkinderen samen een vredevolle aarde kunnen bewonen? Want naast die oorlogen en uithongering is er ook nog de voortschrijdende klimaatverandering en de doorbraak van extreemrechts. Is het dan niet hopeloos naïef te geloven dat er een einde komt aan geweld, klimaatverwoesting en dictaturen?

Toch niet. Met het zetten van kleine of soms grotere stappen is verandering mogelijk. En dit op drie vlakken.

Vooreerst op structureel vlak. Want het zijn mensonwaardige structuren die onrecht in stand houden. Onder structuren verstaan we machtsverhoudingen, wetten en diepingewortelde gewoonten. Daarvan zeggen we gemakkelijk: er is niets aan te doen. De geschiedenis leert ons evenwel dat die wél kunnen veranderen. Slavernij is daarvan een goed voorbeeld. Maar ook de ondergeschikte positie van de vrouw. Of nog: de plaats in onze samenleving van mensen met een andere geaardheid. Eeuwenlang meende men dat daar niet aan te tornen viel. Godsdiensten gaven die scheve verhoudingen zelfs een religieuze fundering. De meeste mensen dachten: dat zit zo ingebakken in de natuur. Terwijl het in wezen om culturele verschijnselen ging, mensenwerk zeg maar.

Ik hoor het mijn moeder nog zeggen: ‘De vrouw moet de man volgen’. De volledige gelijkheid tussen man en vrouw binnen het huwelijk werd in ons land pas bereikt door de wet van 14 juli 1976. Ik heb ook nog de discussie meegemaakt: is homoseksualiteit een zonde of een ziekte? Het blijkt geen van beide te zijn. Aloude wetten werden aangepast. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd op 10 december 1948 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. De uiteindelijke consequenties ervan worden wel nog steeds niet in rekening gebracht. Dit moet gebeuren op de verschillende beleidsniveaus in de verschillende landen van deze aarde. Er is nog werk aan de winkel.

Wetenschapsmensen spelen hier een rol. En natuurlijk politici: zij moeten langetermijndenken voorop stellen vóór hun berekeningen met het oog op de volgende verkiezingen. Maar dan moet er ook wat veranderen op persoonlijk vlak. ‘Verbeter de wereld, begin met jezelf’ was de geliefkoosde spreuk van Bond Zonder Naam. Ze benadrukt dat persoonlijke groei en positieve veranderingen bij jezelf een positieve impact kunnen hebben op de wereld om je heen. Het idee is dat, als iedereen streeft naar verbetering van zichzelf, dit collectief leidt tot een betere wereld.

Eleanor Roosevelt met de UVRM.

Dit is waar en niet waar. Ze kan afleiden van de noodzaak van structurele oplossingen. Een zoethoudertje, zeg maar. Daarom draaien sommigen de spreuk om: ‘Verbeter jezelf, begin met de wereld’. Maar er steekt ook waarheid in. Ons (gezamenlijk) gedrag heeft invloed op de samenleving. Het gaat praktisch altijd om een en-en-verhaal.

Met betrekking tot het lot van de Palestijnen in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever zegt cultuurfilosoof Simon Truwant terecht: “Als we na 22 lange maanden iets geleerd hebben, dan wel dat de druk van onderuit zal moeten komen.” Zelf anders gaan leven, een overeenkomstig stemgedrag, en druk uitoefenen op de overheid: ze leiden gegarandeerd tot verandering.

Dit geldt bij uitstel ten aanzien van de klimaatontwrichting: meer het openbaar vervoer gaan gebruiken en niet langer fossiele brandstoffen. Maar ook in onze persoonlijke relaties. Bij conflicten agressie vervangen door onderhandelingen. Menselijke verhoudingen scheppen op de eigen werkvloer. En vooral: kinderen opvoeden tot zowel assertieve als empathische mensen.

Het derde vlak is dat van de levensbeschouwing. Beperken we ons hier tot die van het evangelie. Dan komen we terecht bij hoop en volharding, liefde en inzet. Hoe we die kunnen gestalte geven in deze moeilijke wereld hangt af van ieders bekwaamheid, talenten en persoonlijkheid. En van de verantwoordelijkheid die hij draagt in deze samenleving. “Van wie veel gegeven is, zal ook veel gevraagd worden.” (Lucas 12, 48)

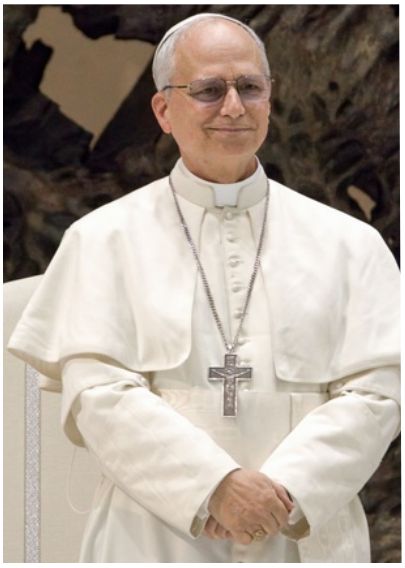
In de jaren ’60 leek een nieuwe tijd aangebroken in kerk en maatschappij. Met Bob Dylan zongen we toen: “The Times They Are a-Changin'”. En tijdens onze bouwkampen, een paar jaar voor Dylan: “Wij bouwen, bouwen, bouwen een nieuwe wereld. Wij bouwen, bouwen, bouwen een nieuwe tijd!” Met een gezamenlijke inzet op een of meerdere van deze drie vlakken, mogen we dit lied zestig jaar later met evenveel enthousiasme opnieuw zingen.

(Rob)

9. Paus Leo XIV en de volksbewegingen

Met Evangelie Levensnabij verheugen we ons om deze krachtige stellingname. Hoe dubbel jammer is zijn houding t.o.v. de positie van de vrouw in de kerk en het huwelijk van homo's.

Paus hield lange donderpreek tegen rijke Westen
Vaticaanstad Nederlands Dagblad 25 oktober 2025, Hendro Munsterman

Alsof het een linkse verkiezingstoespraak was. Paus Leo XIV liet zich donderdag 23 oktober minuten lang van zijn meest gepassioneerde kant zien. Hij hekelde het online gokken, de afhankelijkheid van de farmaceutische industrie en de obsessie met moderne speeltjes als AI en robotica. ‘Onder het mom van vooruitgang worden ongelijkheden vergroot.’
Winstbejag is een afgod geworden en de absolute autonomie van de markten en financiële speculatie moeten worden afgewezen. Alleen zo kunnen ‘structurele oorzaken van ongelijkheid aangepakt worden en de problemen van de armen radicaal opgelost’. Dat zei paus Leo XIV donderdag tijdens een ontmoeting met deelnemers aan de vijfde Wereldontmoeting van Volksbewegingen.

Stemverheffing

In de rijke delen van de mensheid wordt gesproken over ‘autonome voertuigen, de allernieuwste gadgets en kleding, smartphones in het hoogste segment, cryptovaluta en soortgelijke zaken’, hield hij de aanwezigen voor. ‘Maar vanuit de periferieën ziet men de dingen anders’, zei hij tegenover deze armen uit alle werelddelen.

Het was Leo XIV zoals we hem nog niet eerder hebben gehoord. Hij sprak met passie en stemverheffing. ‘Dit is een omslagpunt in het pontificaat’, becommentarieerde een rechts-conservatieve Italiaanse journalist teleurgesteld in het Vaticaanse perscentrum. Linkse journalisten luisterden daarentegen met emotie en sommigen zelfs met tranen in hun ogen. Is dit het eigenlijke begin van dit pontificaat?, vroegen zij zich af.

‘Land, huis en werk zijn heilige rechten’, zei paus Leo met stemverheffing. ‘Ik wil dat jullie uit mijn mond horen: ik doe mee, ik sta aan jullie kant!’, zei hij onder luid applaus en een staande ovatie van de aanwezigen. ‘Wie financiële zekerheid heeft en een comfortabel huis, kan zulke eisen als achterhaald beschouwen’, zei de paus die twintig jaar in Peru woonde en werkte.

Volksbewegingen

Het idee van ‘volksbewegingen’ is een idee van paus Franciscus. Als aartsbisschop van Buenos Aires in Argentinië had hij aandacht voor de gemarginaliseerde mensen in de sloppenwijken die leven van het verzamelen van karton en flessen en voor landloze boeren. Als paus nodigde hij hen meermaals uit naar Rome te komen en vroeg indringend aandacht voor de oorzaken van deze armoede.

‘De kerk moet aan jullie kant staan: een arme kerk voor de armen, een kerk die zich uitstrekt, risico’s neemt, dapper en profetisch en vol vreugde is!’, zei Leo XIV donderdag opnieuw met een trilling in zijn pauselijke stem.

Van periferie naar centrum

De paus zei dat we meestal ‘vanuit het centrum’ kijken naar wat er nieuw is in de wereld, zoals kunstmatige intelligentie of robotica. Maar hij zei met de aanwezigen ‘te willen kijken, vertrekkend vanuit de periferie’. ‘Als coöperaties en werkgroepen worden gevormd om hongerigen te voeden, daklozen te huisvesten, schipbreukelingen te redden, voor kinderen te zorgen, werkgelegenheid te creëren, toegang tot grond te verschaffen en huizen te bouwen, bedrijven we geen ideologie, maar brengen we het evangelie in praktijk.’

Terwijl de centra van de wereld ‘voorbijgaan aan wat er aan de periferie gebeurt’, staan in het evangelie de armen centraal, zei de paus.

Kloof

‘De kloof tussen de rijkste één procent van de wereldbevolking en de overgrote meerderheid is op dramatische wijze gegroeid’, zei hij. Sociale onrechtvaardigheid, marginalisering en uitsluiting moeten aangeklaagd worden, sprak de Amerikaans-Peruaanse paus. Het debat erover mag volgens hem niet alleen gevoerd worden door politieke, wetenschappelijke of academische elites.

Paus Leo XIV klaagde heel specifiek de ‘farmaceutische industrie zonder ethiek’ aan die mensen afhankelijk maakt en die ‘met behulp van reclame een soort cultus van fysiek welzijn opdringt, een soort afgodendienst van het lichaam’. Ook beklaagde hij ‘de groeiende verslaving aan digitaal gokken op platforms die zijn ontworpen om dwangmatige afhankelijkheid te creëren’.

‘Net als mijn voorganger Franciscus geloof ik dat de juiste wegen van onderaf, van de periferie naar het centrum lopen. De kerk en ikzelf willen dicht bij jullie zijn op dit pad.’

Paus Leo XIV ontmoette inmiddels de deelnemers aan de vijfde Wereldontmoeting van Volksbewegingen.

10. Klein verhaal

Ik weet niet meer precies wanneer ik ermee begon…
Ik vermoed, toen de oudste kinderen niet meer elk weekend thuiskwamen van hun kot of zelfstandige woonplek…

Aan de weekendmail ging de weekendtelefoon vooraf… Op zondagavond belde ik de kinderen op die we die week niet gehoord of gezien hadden, steevast…
Om te weten hoe het met hen ging en te laten weten: wij denken aan jullie!
Voor hen was 'thuis' in die periode niet zo noodzakelijk, ze wilden loskomen, op eigen benen staan, niet te veel inkijk en al helemaal geen bemoeienis…
In hun studentenjaren waren wij nog meer nodig in hun leven : om een kot te zoeken en te verhuizen, als chauffeur of instructeur van rijlessen en om hun studies en leefkosten te sponseren… Hun uitgaansleven bekostigden zijzelf, met het geld van enkele weken vakantiejob…

De weekendmail dus… Onderwerp: na het weekend… Aan: alle kinderen, hun partners en mijn man…
Elke week zet ik me eraan: met de vorige weekendmail en mijn agenda naast mij…
Waar waren we gebleven? Ik schrijf over de voorbije week , wat wij als ouders deden, wie we ontmoetten, wat we beleefden…
Maar ook welke gedachten daarbij door mijn hoofd gaan en welke gevoelens ik hierbij heb…
Het is voor mij een heel makkelijke manier om aan alle kinderen en hun partners , hetzelfde verhaal te vertellen, nieuwtjes en bezorgdheden te delen…
Een soort dagboek dus, dat door de familie gelezen wordt.
Heel soms wordt erop gereageerd maar meestal hoor ik in een gesprekje een verwijzing naar mijn schrijven, ze lezen de brief en zijn erop gesteld…

Voor mezelf is dit schrijven een moment van bezinning: ik overloop mijn eigen agenda maar, vooral met ons gezin voor ogen. Zo passeren zij één voor één de revue: ontmoetingen met kinderen of kleinkinderen, gesprekken waardoor we weten waar zij mee bezig zijn, gestuurde berichtjes, gedane klusjes…

Het is één van de bruggen in ons groot gezin. Ondertussen hebben de kinderen onderling ook hun bruggen naar elkaar en dat doet ons, als ouders, heel veel plezier…
Weten dat zij elkaar zien, helpen en steunen, op elkaars kinderen passen, samen sporten en klussen… zonder dat wij daar voor iets tussen zitten, dat doet ons heel veel deugd…
Ze hebben ons daar niet meer bij nodig!
Opdracht volbracht, durf ik denken…

Greta.

11. Grootouder voor de vrede

12.Kortzichtigheid

Standpunt van Lieve Wouters in Kerk & Leven van 8 oktober 2025

De Vlaamse overheid beschouwt ontwikkelingssamenwerking als een luxeproduct dat we ons niet meer kunnen permitteren. Ook de subsidies voor het mondiaal tijdschrift MO* zijn volledig geschrapt. Zo hebben we meteen geen 'last' meer van degelijke berichtgeving over het globale Zuiden en een kritische blik op geopolitieke verhoudingen. Het is een staaltje van kortzichtigheid in een tijd die net vraagt om kordaat langetermijndenken en keuzes die onrechtvaardige verhoudingen rechtzetten. De economische en politieke dominantie van het Noorden op het Zuiden moet plaatsmaken voor echte samenwerking voor een gedeelde toekomst. Pas dan kunnen we ontwikkelingshulp loslaten. Dat is uiteindelijk het visioen van Laudato si.

RED MO*

MO* verliest zijn subsidies van de Vlaamse overheid. Dat is 216.000 euro. Of een vijfde van ons totale budget.

Dit is een groot verlies. Voor ons, maar nog meer voor u als lezer. MO* bereikt jaarlijks 1,3 miljoen lezers, zonder betaalmuur. Steun ons en help onze missie verder waar te maken: nu, in 2026 en nog vele jaren daarna, ook zonder Vlaamse steun.

Wij zoeken 216.000 euro.

Voor slechts 4,60 euro per maand ben je proMO*. Kunnen we ook op jou rekenen? Je kan ook een gift doen (BE33 8939 4407 0046).

Wil je nalaten aan een goed doel? Wereldmediahuis vzw, de uitgever achter MO*, staat als goed doel open voor legaten. Wil jij MO* opnemen in je testament? Neem contact op via info@mo.be en we nodigen je graag uit voor een vrijblijvend gesprek op de redactie.

Waarom steunen?

Onze doelstellingen zijn 100% waardegedreven: de wereld met onze collectieve uitdagingen begrijpbaar maken én de potentiële oplossingen vatbaar maken. In meer dan 22 jaar tijd ontpopte MO* zich tot dé referentie voor duiding en achtergrond bij mondiaal nieuws. Het is het enige magazine in België dat de blik volledig op de rest van de wereld werpt met aandacht voor de connectie tussen het Globale Noorden en Zuiden.

Want wat zich binnen onze landsgrenzen afspeelt, speelt zich niet af in een vacuüm.

Om onze eigen veiligheid en welvaart te bewaken, is internationale solidariteit broodnodig. Stabiliteit en welvaart in het Globale Zuiden, garandeert dat ook in het Noorden. Dat bereiken kan je alleen maar met een goed geïnformeerd electoraat.

5. De kracht van symbolen

Een vloot gaat uit richting Gaza die de Israëlische blokkade wil doorbreken. Twintig schepen met actievoerders uit 44 landen, waaronder Greta Thunberg. Maud Vanwalleghem noteert dat dit opnieuw een symbolische actie wordt genoemd. Ook de staatsrechtelijke erkenning van Palestina wordt veelal weggezet als louter symbolisch.

Het onderscheid tussen ‘echte’ en symbolische daden noemt ze een vals onderscheid. Symbolische daden veruitwendigen altijd een visie, een wereldbeeld, ze hebben reële gevolgen. Ze geeft het voorbeeld van de val van Berlijnse muur in 1989: die had geen onmiddellijke juridische implicaties, maar werd wel het beeld van het einde van de Koude Oorlog. Zogenoemde symbooldaden drukken waarden en normen uit. Ze laten zien wat we belangrijk vinden. Denk aan de regenboogvlag, die wereldwijd staat voor diversiteit en inclusie. Symbooldaden zijn in de politiek nooit vrijblijvend: ze sorteren effect.

Vanwalleghem besluit: “Wie het debat over de erkenning van Palestina reduceert tot de vraag of die louter symbolisch is, gaat voorbij aan de kern van de zaak – of wil de zaak vertragen. Wie erkenning vandaag wegzet als louter symbolisch, miskent dat symbolen de politiek niet versieren, maar haar vormen. Sterker nog: symbolen zijn de taal van de politiek zelf, of die taal nu uit de Wetstraat of uit een bootje op de Middellandse Zee komt. Het is maar de vraag waarop u uw hoop wilt vestigen.” (1)

Symbolen zijn niet alleen werkzaam in de politiek, maar in menig ander domein van het menselijk bestaan. Een 50 jaar huwelijksjubileum. Een warme knuffel als teken van troost. Het rijtje is eindeloos.

Eeuwenlang heeft het christendom haar gelovigen gevoed met symbolen. We kennen ze als sacramenten. Vandaag zijn ze deerlijk in verval. Niet omdat ze onbelangrijk zijn. Maar omdat er al te dikwijls verkeerd werd mee omgesprongen. Ze werden gekoppeld aan zonde. De doop verloste van de erfzonde. De biecht leidde tot schuldgevoelens in plaats van tot bevrijding. De eucharistie werd verplichte zondagsmis. Enzovoort. Maar er was ook nog een tweede euvel. We noemen het de mechanisering van de sacramenten. Het hocus-pocuskarakter, zeg maar. Door de doop werd het onbewuste kind automatisch en voor de rest van het leven lid van de heilige katholieke kerk. En in de eucharistie veranderden het brood en de wijn in Jezus’ lichaam en bloed: de transsubstantiatie, heette dat.

Kunnen deze christelijke symbolen hun oorspronkelijke betekenis terugkrijgen? Dan moet er anders mee omgesprongen worden. Ze houden een rijke symboliek in. Hoe de doop en de eucharistie, en in beperkte mate ook de vijf andere sacramenten, er dan wel moeten uitzien, laten we in dit artikel buiten beschouwing. Je kunt al vermoeden welke richting het moet uitgaan: echt breken en delen van echt brood, volwassenen die bewust toetreden tot de gezindheid van en de gemeenschap rond Jezus. Ja, ook christelijke symbolen kunnen wel degelijk hun kracht herwinnen.

De oorspronkelijke betekenis van de sacramenten wordt heden, ook na alle intellectuele catechese, nog steeds verduisterd. Voor deze rijke symboliek moet, niet in ‘marginale’ groepen, maar op wereldschaal, door de kerkelijke overheid, ruimte geschapen worden.
Toch moeten we, bij dit pleidooi voor symbolen, ook nog een kanttekening plaatsen. Symbolen mogen niet in de plaats komen van de soms ruwe werkelijkheid. Filosoof Ruben Mersch reageert tegen het buitenissig belang dat we soms hechten aan symbooldebatten zoals Zwarte Piet en de hoofddoeken. Hij gaat uit van de loodzware hindernissen die een zwarte, alleenstaande moeder ondervindt. Hij zegt: “Onderzoek na onderzoek toont aan dat je als zwarte persoon minder vaak uitgenodigd wordt op een sollicitatiegesprek en moeilijker een huurwoning vindt. Met dat soort complexe, weerbarstige problemen

kun je niet scoren op sociale media, terwijl symbooldebatjes net uiterst geschikt zijn om de hele wereld te laten weten dat jij een goed mens bent. En dus worden er meer hijgerige facebookberichten gewijd aan Zwarte Piet dan aan arbeidsmarktdiscriminatie. Gaat het vaker over hoofddoeken dan over werkzekerheid, meer over trans atleten dan over het minimumloon. Een deel van links heeft de strijd om meer sociaaleconomische rechtvaardigheid vervangen door een symbolenstrijd. Als je bang bent om met je dochtertje op straat te belanden, dan lig je niet wakker van het debat over Zwarte Piet of van de dekolonisatie van onze musea. Al dat gehakketak over symbolen leidt de aandacht af van wat er echt toe doet. (2)

Een andere filosoof, Robrecht Vanderbeeken, ziet geen tegenstelling tussen die zogenaamde symbooldebatten en de strijd voor wie het sociaal-economisch moeilijk heeft. Zet geen mensen tegen elkaar op door de ene strijd tegen de andere in stelling te brengen. Er bestaat een diversiteit aan emancipatiebewegingen. “Zo heeft de arbeidersbeweging met vallen en opstaan moeten leren dat sensibiliseren tegen seksisme en racisme, zeker ook intern, een hele uitdaging is. Die ervaring leerde wel dat je niet in termen van thematische tegenstellingen moet denken.”(3)

M.a.w. symbolen, zowel in de politiek als in de liturgie, moeten een toegangspoort zijn tot de soms rauwe werkelijkheid. Anders zijn ze alleen maar zoethoudertjes. Maar ook omgekeerd. Emancipatiestrijd is gediend met symbolen. Ja, ook goede liturgie maakt mensen weerbaar in hun strijd voor gerechtigheid, vrede en herstel van onze gekwetste aarde.

(Rob)

(1) Maud Vanwalleghem, Symbolen zijn de taal van de politiek zelf, De Standaard, 2 september 2025, blz. 28
(2) Ruben Mersch, Hou eindelijk eens op met dat identitaire afleidingstheater, De Standaard, 5 september 2025, blz. 26-27
(3) Robrecht Vanderbeeken, Hou op emancipatiebewegingen tegen elkaar uit te spelen, De Standaard, 8 september 2025, blz. 26-27

14. Over antisemitisme en de hypocrisie van de zionistische staat

1.

De eerste minister van de zionistische Apartheidsstaat Netanyahu (wiens naam letterlijk betekent: Godsgeschenk – ho ironie) en zeker de twee extremistische ministers uit zijn regering herhalen steevast dat al wie kritiek uit op de gruwel die Israël uitricht in Gaza (en op de Westelijke Jordaanoever) getuigt van antisemitisme.
Is dat zo? En waarom blijven Netanyahu en zijn kompanen deze riedel herhalen, alsof ze zichzelf telkens weer moeten overtuigen van de waarheid van deze leugen? Veel Israëlische en ook Belgische/Vlaamse politici gaan daar zomaar in mee.
Om hierover zinvol te kunnen spreken is het belangrijk dat we weten wat antisemitisme echt betekent.
Zo mogen we bijvoorbeeld het onderscheid tussen antisemitisme en antijudaïsme niet uit het oog verliezen. In het Nieuw Testament komen geregeld uitspraken voor die getuigen van antijudaïsme (een kritiek op bepaalde lezingen en interpretaties van het toenmalige jodendom), wat niet hetzelfde is als antisemitisme.

2.
Antisemitisme betekent discriminatie (in woord en daad) van het jodendom of van joden omwille van hun jood-zijn. Jood-zijn op zich wordt dan de basis voor discriminatie, onderdrukking, uitsluiting, vernedering, vernietiging. Zo zijn joden de hele ‘christelijke of christendommelijke’ geschiedenis door gediscrimineerd geworden en werden zij geregeld slachtoffers van ‘pogroms’ door christen en anderen, gewoon omdat zij joden waren of zijn.
Antisemitisme viseert dus het jood-zijn van joden op zich, hoe die joden zich ook gedragen. Een voorbeeld. Wanneer Europese joden vanaf de 18de -19de eeuw in groten getale kozen voor assimilatie in de Europese cultuur en samenleven en ervoor kozen om hun eigenheid grotendeels op te geven of zeker te verbergen om aanvaard te worden, bleven ze vaak nog steeds gediscrimineerd en heeft die blijvende uitsluiting uiteindelijk geleid tot de Shoah of de Holocaust. Ook joodse modelburgers, die alle burgerlijke wetten nauwgezet onderhielden, werden en bleven slachtoffers van dit gruwelijk antisemitisme.

3. Vanwaar komt dat antisemitisme?
Een belangrijke reden hiervoor ligt in datgene waar het in de bijbel gewortelde jodendom echt voor staat. Het hart van dat jodendom vinden we terug in Genesis 1,26.
“Dan zegt God: laten wij de mens maken in ons beeld en tot onze gelijkenis.”
De mens – elke mens – is geschapen naar het beeld van deze bevrijdend God van Israël
(in het Hebreeuws staat er betsalmenoe). We kunnen dit niet genoeg herhalen: elke mens heeft een goddelijke waarde en is onaantastbaar. Elke mens, en dus ook de anders gekleurde mens, de anders geaarde mens, ook de mens met een kleine of grote beperking, ook de mens die na het begaan van een misdaad in de gevangenis is terechtgekomen. Want de mens is altijd meer dan zijn huidskleur, zijn afkomst, zijn beperking, zijn geslacht of gender, zijn misdaad, enzovoort. Elke mens zonder uitzondering is het waard om te leven en om als mens erkend te worden.
Deze eerste omschrijving in Genesis 1,26 wordt onmiddellijk gevolgd door een tweede: de mens is geschapen en geroepen tot gelijkenis van déze God (in het Hebreeuws staat er kidemotenoe). We zijn als mens niet alleen beeld van déze God (en dus van goddelijke waarde), maar in deze tweede uitdrukking schuilt de menselijke opdracht: we worden als mensen ook opgeroepen om deze God in ons leven als personen en als gemeenschap uit te beelden en dus te doen.
Deze mens- en maatschappijvisie, geworteld in de joodse bijbel, is een radicale aanklacht tegen de fundamenten van alle extreemrechtse (en ook vaak extreemlinkse) mensvisies, die een onderscheid maken tussen mensen, die de naam ‘mens’ verdienen en anderen die als mindere mensen worden beschouwd en behandeld en de naam ‘mens’ op de keper beschouwd niet verdienen. De dragers van deze mensvisies beschouwen zichzelf als groter en beter dan de anderen. In het ergste geval zien ze anderen zelfs als niet-mensen, als ongedierte dat mag worden vernietigd.
De diepste kern van het antisemitisme is dus de poging om de joden, die deze mensvisie uitdragen, het zwijgen op te leggen, omdat deze joden hun machtsaanspraken in vraag durven stellen. Alleen al gewoon door er te zijn houden ze de discriminerende machthebbers een spiegel voor, die uiteindelijk stuk moet worden geslagen. Dit is op de meest extreme wijze gebeurd tijdens de periode van het nazisme.

4.
De vraag is nu: klopt het wanneer de zionistische en extreemrechtse Israëlische leiders zeggen dat kritiek op de daden van de staat Israël tegenover de bevolking van Gaza getuigt van antisemitisme?
In mijn aanvoelen, en dit vanuit mijn verbondenheid met en kennis van de joodse bijbel zelf, klopt deze aantijging niet. Integendeel zelfs.
Het zijn immers de huidige leiders van de staat Israël zelf, die radicaal en onmiskenbaar ontrouw zijn aan de kern van hun humanistische traditie van ‘recht en gerechtigheid voor allen’. De Palestijnse mensen worden zonder meer en zonder onderscheid beschouwd als minderwaardigen. Vele Israëli zijn

vaak ten gevolge van ideologische indoctrinatie niet meer in staat om de Palestijnen nog te zien als medemensen. De Palestijn op zich staat in de weg van een tot dictatuur vervallen pseudo-democratie, die op grote schaal discrimineert en de ander degradeert tot een minder soort mens, die uiteindelijk mag worden vernietigd, niet omdat hij bepaalde daden heeft gesteld, maar omdat hij een Palestijn is. Daarom worden ook kleine kinderen en foetussen massaal afgeslacht. In mijn volgend puntje zal ik het nog over Hamas hebben.

De vraag is dus: wie gedraagt zich hier antisemitisch?
Het is volgens mij niet meer genoeg te zeggen dat het optreden van de staat Israël antisemitisme uitlokt, in de hand werkt en versterkt; het is naar mijn aanvoelen zo dat *het zionistische en extreemrechtse Israël zelf zich antisemitisch gedraagt, ja antisemitisch is, omdat het de kern van de eigen joodse Bijbelse traditie verloochent en met de voeten treedt.*
Het verwijt van Netanyahu aan de critici van het beleid van de zionistische staat Israël is een 'paradoxale' vorm van extreem antisemitisme. Het is kortom een zelfverminking van de eigen morele kracht en van de lichtende democratie die de staat Israël in de ogen van sommige politici en filosofen is. Anders gezegd: Israël heeft zijn democratisch gehalte definitief verspeeld en verbrand en elk spreken over menselijkheid onmogelijk gemaakt. Zou de heer Freilich, die een gelovige jood is, maar blijkbaar om welke reden dan ook niet in staat is de gruwel van Israël te benoemen, hierover al nagedacht hebben.

5. Over Hamas.
In elke gesprek over Israël valt het woord HAMAS, te pas en te onpas. Hamas wordt in de media en door politici voortdurend en ongenuanceerd benoemd als een terroristische organisatie en nooit als een bevrijdingsbeweging. We vergeten bijvoorbeeld gemakshalve dat het ANC van Nelson Mandela aanvankelijk ook een terroristische beweging werd genoemd, die soms op gewelddadige wijze strijd voerde tegen het onrecht van de Apartheid. Deze periode uit het politieke leven van Mandela heeft niet belet dat hij later de Nobelprijs voor de vrede heeft ontvangen.
Velen vergeten – en dat wordt nauwelijks of nooit in de media gezegd – dat Hamas oorspronkelijk (en nog steeds) een sociale en politieke beweging en organisatie was die ervoor heeft gezorgd dat het door de staat Israël bewust onmogelijk gemaakte leven voor de Palestijnen in een open gevangenis toch mogelijk werd gemaakt. Hamas organiseerde met steun van de Verenigde Naties onderwijs, gezondheidszorg, arbeid, enzovoort.

Hamas heeft in al die jaren het mogelijke en het onmogelijke gedaan om het leven voor de Gazanen leefbaar en menswaardiger te maken ondanks de mensonterende omstandigheden.
Op een bepaald moment heeft er zich op die maatschappelijke inzet een militante en gewelddadige organisatie geënt die geweld is gaan hanteren tegen een onderdrukkende macht die nu reeds bijna 80 jaar het leven van enkele miljoenen mensen onmogelijk wil maken in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever. En dit met als belangrijkste bedoeling de twee staten oplossing onmogelijk te maken.
Elke politieke socioloog en sociaalpsycholoog weet vanuit de geschiedenis dat de systematische onderdrukking van mensen en groepen leidt tot frustraties en uiteindelijk tot geweld, omdat de steeds luider klinkende roep om gerechtigheid niet wordt gehoord en zeker niet wordt beantwoord.
Het geweld van Hamas (op 7 oktober 2023) wordt hiermee niet goedgepraat, maar wel gekaderd vanuit de lange geschiedenis van negatie, onderdrukking en machteloosheid. Wie dit niet wil zien is blind voor de geschiedenis. En dat zouden echte en zelfverklaarde historici toch moeten weten. Wanneer Antonio Guterres, de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, kort na de terreurdaad van Hamas hiernaar terecht verwees, werd hij door de Israëlische leiders en door vele anderen uitgespuwd.

6. Een toemaatje over Anna Terruwe
Anna Terruwe was een katholieke Nederlandse psychiater, die het vaak niet onder de markt heeft gehad vanwege leidinggevenden in Roomse kerk.
In het begin van de jaren 70 van vorige eeuw hield ze een homilie onder de titel "De Bevestiging". Ik

nodig de lezer uit om stil staan bij enkele citaten uit die toespraak en te zien dat wat zij zegt over individuele mensen ook geldt voor groepen zoals de Palestijnen.

Anna Terruwe

Naar aanleiding van een zeer bepaald, door medische deskundi¬gen goed te onderkennen, en in onze tijd onrustbarend toenemend ziektebeeld, dat ik frustratie-neurose heb mogen noemen, is het duidelijk geworden dat een mens zijn leven niet gelukkig leven kan, omdat hij zich niet ontplooien kan, zonder een zeker gevoel van zelfwaarde te hebben verworven. Het is duide¬lijk komen vast te staan dat zonder dit gevoel van zelf¬waarde het leven weinig of geen betekenis heeft: noch voor de mens die het aangaat zelf, noch voor de andere, voor zover de ander met deze mens een persoonlijke liefde¬band wil aangaan.
Het blijkt tevens, dat het niet mogelijk is dat een mens uit zichzelf, zonder meer, komen kan tot de verwerving van het gevoel van zelfwaarde. Voor de vorming van dit gevoel van zelfwaarde heeft ieder mens een ander mens of andere mensen nodig. Wel heeft ieder mens in aanleg de niet te vernietigen drang en het zeer fundamenteel verlangen, dat anderen de waarden die in hem zijn, schouwen en erkennen. Dat de andere op een of andere manier ten aanzien van zijn in zijn diepste wezen besloten waarden, zegt: "ja, het is goed".
Door deze erkenning "ja het is goed" ontvangt een mens zijn zelfliefde en zijn gevoel van eigenwaarde, maar tevens de liefde voor de andere mens, die hem de zelfliefde heeft aangereikt. Het proces waarbij een mens als goed onthuld wordt aan zich¬zelf en waarbij tevens de ander aan hem als goed onthuld wordt, heb ik BEVESTIGING genoemd. Het is het wezen van alle liefde.
Er is geen mens die (geen volk dat) ontkomt aan het verlangen te willen zijn onder het bevestigend oog van de ander. Of men nu zijn oor te luisteren legt bij de existentialistische filosoof Sartre, al noemt hij, zelf onbevestigd zijnde - leest u maar zijn autobiografie "le regard de l'autre" - de blik van de ander is de hel. Of dat men luistert naar de zwarte medemens (zij gebruikte in haar tekst nog het woord 'neger'), als hij zijn Spiritual zingt, hoe heerlijk het is om kind te zijn en hoe beklagens¬waardig Adam was, die nooit mocht spelen aan de ingang van de hut. Wij allen smeken om bevestiging. De ouderen, de jongeren, en wij zijn deze aan elkaar verschuldigd.

Dit proces speelt zich dus af in het persoonlijk leven van ontkende en onbevestigde mensen, maar ook in het leven van ontkende en onbevestigde groepen en volkeren.
Hoe kan dit worden voorkomen, want voorkomen is altijd beter dan genezen? DOOR MENSEN EN VOLKEREN TE BEVESTIGEN. Door mensen en volkeren in hun waarde te erkennen en bevestigen met woorden en daden, die uitdrukking geven aan 'ja, het is goed dat jij er bent, dat jullie er zijn, hoe verschillend en heerlijk anders jullie ook zijn. En laten we samen op weg gaan, tot meerdere eer en glorie van een inclusieve, solidaire en vredevolle samenleving en wereld.

Is priester Adolf Daens geen uitmuntend voorbeeld van een mens die er in zijn leven alles aan heeft gedaan om de ontkenning van gewone vaak uitgebuite mensen krachtig maar geweldloos te veroordelen en wegen te openen naar bevrijdende bevestiging?

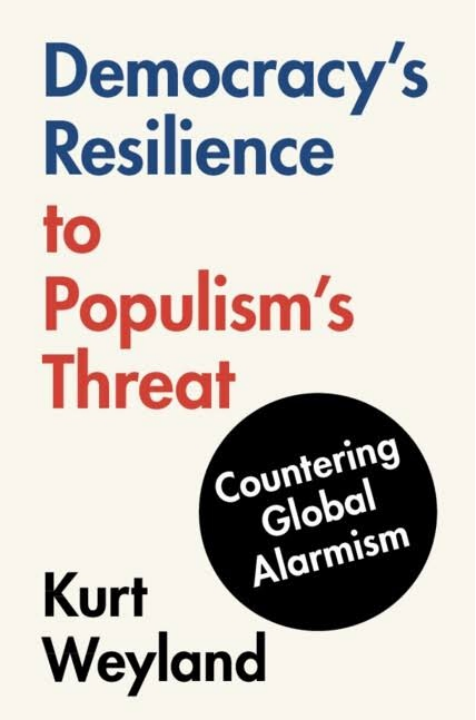
7. Een vraag als besluit.
Is er nog hoop voor de staat Israël? Ik mag het hopen samen met de joden binnen en buiten Israël die vanuit hun Thora dragers blijven van een ongelooflijk verhaal van bevrijding, dat niet mag verloren gaan of vernietigd wordt onder de mokerslagen van een staat die, verblind door de haat tegenover de Palestijn, de eigen ramen stukslaat en het zicht op de toekomst vertroebelt.

Paul De Witte

15. De Verenigde Staten als waarschuwing

Donald Trump grijpt de militaire macht over hoofdstad Washington D.C.. Het begon met het uitroepen van de noodtoestand om een zogenaamde misdaadgolf in te dijken. In werkelijkheid kent de stad de laagste misdaadcijfers in dertig jaar. Trump plaatst er de plaatselijke politie onder federale controle en laat honderden leden van de Nationale Garde en de federale politie aanrukken.

Zijn minister van Justitie maakt nu van de plaatselijke politie een instrument voor een agressief migratiebeleid. Politiediensten moeten voortaan nauw samenwerken met de federale migratiediensten. En dus gaan mensen met een migratiestatus, die slachtoffer zijn van misdrijven, veel moeilijker de stap zetten naar de politie. Het hoofd van de Drug Enforcement Administration, Terry Cole, kreeg alle bevoegdheden van het hoofd van de politie van Washington in handen. Dit betekent het einde van de hoofdstad als veilige haven voor migranten zonder papieren.

Misschien halen wij hier onze schouders op voor de zoveelste gril van Donald Trump. Maar dan vergeten we dat een verschuiving naar extreemrechts haast ongemerkt kan gebeuren. Ook in Europa. Daarvoor hebben we niet alleen politieke partijen zoals Vlaams Belang en Alternative für Deutschland vandoen. Ook centrumrechtse partijen kunnen langzaam maar zeker de ideologie van politici zoals Trump, Orban, Le Pen en Wilders overnemen. Backsliding heet dat. Wat zich dan vertaalt in een onbarmhartig migratiebeleid, stevige bewapening ten koste van de sociale zekerheid, anti-woke en autoritarisme.

Een andere vorm van rechts geweld zien we gebeuren in Nederland. Daar werd onlangs de auteur van een rapport over een pesticidenonderzoek offline gehaald, omdat hij thuis met de dood was bedreigd. In dat rapport stond dat 51 verschillende soorten pesticiden, waaronder DDT, waren aangetroffen in tien natuurgebieden. De verwijdering van het rapport was in een dreigbrief geëist. Ook andere natuurorganisaties kregen het zwaar te verduren. Niet alleen bij onze noorderburen: in België kregen driekwart van de boswachters van het Agentschap voor Natuur en Bos het afgelopen jaar met agressie te maken, ook fysiek.

In Rusland en China, twee wereldmachten, behoren autoritaire regimes intussen tot de normaliteit. In juni 2025 sprak president Vladimir Poetin zijn zegen uit over de berichtenapp Max. In meer dan twintig regio's moeten alle onderwijsinstellingen hun chats migreren naar Max. In zeker 57 regio's moeten alle ambtenaren de overstap maken. Deze Russische messenger is net zo toegankelijk voor de Russische inlichtingendienst als We-Chat voor de Chinese staatsveiligheid. Zo wil men de volledige controle krijgen over alle gebruikers en informatie. Zeg dus nooit: "Van mij mogen ze alles weten: ik heb geen geheimen." In een dictatuur is dit een open deur naar het einde van de vrije meningsuiting.

* * *

Ommekeer is mogelijk. In een rechtszitting tussen het Amerikaanse ministerie van Justitie en het stadsbestuur van Washington DC is beslist dat de stad dan toch de politieleiding over de stad mag

behouden. De Nationale Garde zal nog aanwezig blijven, maar het stadsbestuur krijgt opnieuw de leiding over de lokale politie.

En op 18 oktober 2025 werd in de Verenigde Staten massaal geprotesteerd tegen president Trump: volgens organisatoren kwamen er in totaal zo'n 7 miljoen mensen op straat, verspreid over 2.700 protestacties in alle 50 staten in de VS. De betogers vinden dat zijn regering meer en meer de autoritaire toer op gaat. De actievoerders verzetten zich onder meer tegen de arrestaties van immigranten en de pogingen van de Amerikaanse president om militairen naar verschillende steden te sturen. Volgens hen gedraagt Trump zich als een koning en bedreigt hij daardoor de democratische rechtstaat. Daarom de boodschap: 'No Kings'.

Gaat het om een wereldwijde opmars van extreemrechts? Politoloog Kurt Weyland, auteur van het boek Democracy's resilience to populism's treat (1), relativeert. Hij analyseert hoe populistische leiders over heel de wereld de macht proberen te veroveren. Maar in vier op de vijf gevallen lukt het hen niet om de democratie echt kapot te maken.

Ook in eigen land is waakzaamheid geboden. In de Verenigde Staten zagen we tot voor kort een slappe publieke opinie. De run op het Capitool, een prestige universiteit als Harvard die wordt gekielhaald, kankeronderzoek dat wordt gestopt, al die presidentiële decreten: het heeft (te?) lang geduurd eer mensen in opstand kwamen. Gelukkig doen rechtbanken nog steeds hun werk, vooral op lager niveau, in districten, in deelstaten.

Weyland besluit: "We moeten waakzaam zijn, maar ook het hoofd koel houden." Die waakzaamheid blijft ook in Europa en in ons land vereist. De publieke opinie kan verrechtsing en onverdraagzaamheid in de hand werken of tegenwerken. Hier heeft de christelijke gemeenschap een grotere rol te spelen dan dit tot hiertoe het geval was…

(Rob)

(1) 'Weerstand van de democratie tegenover de bedreiging van het populisme'

16. De kracht om nee te zeggen

Je wil geen bloeddiamant laten schitteren aan je vinger.
In het verhaal van de bekoringen in de woestijn krijgt Jezus de bekoorlijkste zaken zomaar aangeboden, van rijkdom tot grote macht. En toch had hij de moed om nee te zeggen. Want wie iets aanbiedt, en waarom, en waar het vandaan komt, en wat het teweeg brengt, en wat de gevolgen voor ons zijn: dat is natuurlijk superbelangrijk. Je wil geen bloeddiamant laten schitteren aan je vinger. Je wil die handel niet aanmoedigen en al zeker niet schatplichtig worden aan 'de duivel' en er een slaafse afhankelijkheid aan overhouden.

Geen schijnvrijheid…
Vrijheid is immers een kostbaar goed waarmee we immens veel vermogen. Niet de schijnvrijheid die ons ongebreideld laat kiezen tussen 100 soorten tandpasta in de supermarkt, of digitaal in winkelrekken uit de hele wereld. Nee, echte vrijheid, die ons in staat stelt om zonder angst te kiezen voor het goede, voor het groter geheel dat ons draagt, en op de langere termijn ons en vele andere tot hun recht laat komen. Onderschat de impact daarvan niet, zegt een lied van Oosterhuis: wij zaaiden bronnen uit in de woestijn en oogsten zeeën zonder te vervaren. Hier is overvloed te vinden, en alle angst is verdwenen.

Manipulatie en dreiging…
Zo rond ons kijkend in de wereld – en naar onszelf – zijn we er nog niet helemaal. Inspelen op angst maakt de portemonnees los, en kan de tongen doen verstommen – zo blijkt. Woord en daad worden aan

banden gelegd op straffe van verlies van job, van gunsten, … of afzien. Als je zelf onder druk komt te staan kan je al dan niet weerstand bieden. Nog moeilijker wordt het als ook anderen, je naasten, gepest of bedreigd worden – een beproefde manipulatietactiek vanuit machtigen. Zo kan een gewetensbezwaarde die legerdienst weigert in Israël niet studeren noch wonen waar die wil. Dat hypothekeert ook het gezin. En Lisa, een collega onderzoeker in het Nationaal Gezondheidsinstituut van de VS kan elk moment haar baan verliezen en wel meteen drastisch als ze zich niet aan de nieuwe regels van censuur houdt. Dan kan ze de lening voor het collegegeld van haar kinderen niet langer betalen, dreigt haar gezin zijn ziekteverzekering te verliezen, en haar grote groep toegewijd personeel krijgt een 'betere' baas.

Oorverdovend stil…

Ook hier bij ons blijft het oorverdovend stil als de recente Trumpcensuur van ons eigen onderzoek wordt aangeklaagd. Iedereen zwijgt, tot en met de Vlaamse Interuniversitaire Raad die wacht op een Europees standpunt. Een citaat van Reinhold Niebuhr helpt dan om moed te houden en toch te blijven spreken: "Niets dat de moeite waard is kan in de tijdspanne van één mensenleven bereikt worden, daarom moeten we door de hoop gered worden. Niets dat waar, schoon of goed is krijgt zijn volle betekenis in de context van mijn eigen geschiedenis; daarom moet het vertrouwen ons redden. Niets van wat we doen, hoe deugdzaam ook, kan op je eentje bereikt worden; daarom worden we gered door de liefde."

Een inspirerend voorbeeld

Op zoek naar een lichtend voorbeeld en advies voor moedig spreken en handelen, kwam ik onvermijdelijk terecht bij Mariann Budde, de episcopaalse bisschop van Washington DC, die bij Trumps inauguratie buitengewoon sterk en tegelijk deemoedig sprak, in aanwezigheid van Trump zelf en zijn notabelen en hun families. Zij wist dat haar woorden de wereld rond zouden gaan en op weerstand zouden stuiten van de president, en bij uitbreiding van een grote en machtige politieke familie. Zowel de inhoud van haar boodschap als haar gedurfde optreden bij politieke leiders waren geïnspireerd door de figuur van Jezus. Ze had er vooraf goed over nagedacht en met anderen over gesproken. Het lag in het spoor van haar levenslang leren en keuzes maken in de kleine en grote dingen van het leven.

Nood aan moreel leiderschap

Ze had Trump al eens duidelijk toegesproken in 2020. Hij had gedreigd om met militair geweld de mensen aan te pakken die protesteerden tegen politiegeweld, in de nasleep van de moord op Georges Floyd in Minneapolis. Vervolgens liet hij zich met veel poeha fotograferen voor de gevel van de Sint Janskerk met een bijbel in de hand. Op CNN reageerde de bisschop toen:
"Laat mij duidelijk zijn. De president heeft zopas de bijbel gebruikt, de meest heilige tekst van de Joods-Christelijke traditie, in een van de kerken in mijn bisdom, zonder toelating, als achtergrond voor een boodschap die regelrecht tegen de leer van Jezus ingaat. Alles wat hij gezegd of gedaan heeft wakkert geweld aan. Wij hebben nood aan moreel leiderschap, en hij heeft alles gedaan om ons te verdelen."

Hoe moedig leren zijn?

Omdat velen er haar naar vroegen schreef ze een boek in 2023 met als titel How We Learn to Be Brave: Decisive Moments in Life and Faith. (Hoe we leren om moedig te zijn. Beslissende momenten in het leven en het geloof). Zoals dat gaat met een Amerikaans boek is het ook heel praktisch en met de nodige dosis psychologie doorspekt. Zo spreekt ze bijvoorbeeld over de gevleugelde momenten waarop ze een sterke belangrijke beslissing neemt. En hoe op dat spannende moment van faam, steevast momenten volgen waarop ze twijfelt en moet volhouden in het moeilijke werk dat daarop volgt.
Ze legt uit: "Ik schreef het boek om de breedte en diepte te eren van wat moed betekent op beslissende momenten in een mensenleven, of we nu geroepen worden om iets nieuws te beginnen, of om in de openbaarheid publiek op te treden, of om te blijven waar we zijn en vol te houden. Elk van die zaken vraagt grote moed."

Uit de comfortzone

Moed is voor haar ‘de mate waarin we van harte deelnemen aan het leven, met elkaar, met een gemeenschap, een job, een toekomst. Moedig zijn wil niet noodzakelijk zeggen dat we tot alles bereid zijn, maar wel dat we onszelf bewust maken van wat we al diep in onszelf aanvoelen en er dan naar leven doorheen de nooit eindigende kwetsbaarheid van de gevolgen. Moedig zijn is nodig wanneer we ons uit de eigen comfortzone in een nog onbekende situatie begeven. Moed betekent dichtbij de manier blijven waarop we gemaakt zijn, hoe oud of jong ook.’

Wijsheid, kracht, macht, genade

Ik bid met haar mee: “Dat elk van ons aangemoedigd zal worden om te leunen op de wijsheid en kracht, macht en genade die naar ons toekomen, wanneer we ons op een beslissend moment bevinden. Mogen jij en ik durven geloven dat we zijn waar we moeten zijn wanneer dat moment komt, het werk doen dat we moeten doen, volledig aanwezig in ons leven. Want het is in dit werk dat we leren om dapper te zijn.”

17. Rustpunt

Om aan armen het goede nieuws te brengen

Onze naam was oorspronkelijk ‘Evangelisatie Levensnabij’. Die ‘evangelisatie’ kwam van het pausbezoek in mei 1985. Toen riep Johannes-Paulus II onze bisschoppen op om werk te maken van een nieuwe evangelisatie. Dat deden ze ook gezwind. En ze vroegen hiervoor suggesties aan de gelovigen. Met onze ‘Denkgroep Evangelisatie’ kwamen we toen tot het besluit dat ‘evangeliseren’ niet op de eerste plaats betekent: de katholieke geloofsleer er nog eens stevig inrammen. Maar wel: als leerling van Jezus goed nieuws zijn voor arm gemaakte mensen. ‘Arm’ in brede zin van het woord.

‘Goed nieuws zijn voor arm gemaakte mensen’ is een hedendaagse vertaling van de uitdrukking ‘evangelizare pauperibus’’. Die komt uit Jezus’ programmarede in de synagoge van Nazareth in Lucas 4,18. Daar citeert hij Jesaja 61, 1-2:

“De geest van de Heer, JHWH, rust op mij,
want JHWH heeft mij gezalfd.
Om aan armen het goede nieuws te brengen
heeft hij mij gezonden,
om aan verslagen harten hoop te bieden,
om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken
en aan geketenden hun bevrijding,
om een genadejaar van JHWH uit te roepen
en een dag van wraak voor onze God,
om allen die treuren te troosten,
om aan Sions treurenden te schenken
een kroon op hun hoofd in plaats van stof,
vreugdeolie in plaats van een rouwgewaad,
feestkledij in plaats va verslagenheid.
Men noemt hen ‘Terebinten van gerechtigheid’,
geplant door JHWH als teken van zijn luister.”

Lucas citeert niet heel deze tekst. Over die dag van wraak is bijvoorbeeld geen sprake. Maar het verduidelijkt wel het belangrijke woord ‘gerechtigheid’ dat ook een wezenlijke rol speelde in Jezus’ prediking: zie bv. Matteüs 6, 3.

Zijn programmarede is ook nog een combinatie met Jesaja 58, 6:

“Is dit niet het vasten dat ik verkies:
misdadige ketenen losmaken,
de banden van het juk ontbinden,
de verdrukten bevrijden,
en ieder juk breken?’
(beide uit de Nieuwe Bijbelvertaling van 2004)

Jozef Cardijn koos ‘Evangelizare pauperibus’ in 1965 als zijn bisschopsspreuk. Daarin is duidelijk dat ‘armen’ breder moet worden verstaan dan in de financiële zin van het woord.

Hoe we deze uitdrukking dienen te vertalen en in de praktijk om te zetten in de huidige woelige tijd, is telkens weer een opdracht voor mens en gemeenschap. Die zal zich situeren op kleine en wereldwijde schaal, en – volgens onze positie – op een aantal tussenschalen: de familie, het gebuurte, de gemeente en het land.

COLOFON

- Redactie: Rob Debels, Lieven Debosscher, Isabelle Maes en Bart Pieters
- Medewerkers aan dit nummer: Ignace d’Hert, Paul De Witte, Ides Nicaise en Jeremie Vaneeckhout
- Layout: TiDee - www.tidee.be
- GDPR: Je kan de gegevens die we over je bewaren altijd opvragen, laten wijzigen of verwijderen via een mail aan lieven.debosscher@gmail.com

Geloof & leven verweven is de nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij. Het is een driemaandelijks contactblad van christenen die hun geloof verbinden met persoonlijke en maatschappelijke levensvragen, met een bijzondere aandacht voor wie in de samenleving uitgesloten worden.

Ze voeden zich aan een Bijbelse spiritualiteit en kiezen voor een andere levensstijl. Ze opteren voor een democratisch kerkmodel en voor samenwerking met mensen die werken aan een rechtvaardige wereld vanuit een ander geloof of levensbeschouwing.

Evangelie Levensnabij is aangesloten bij Bezield Verband, een netwerk van personen en kerkgemeenschappen die in Vlaanderen een eigentijdse lichtbaken van zingeving willen zijn.